

Ob odprtju razstave Špital – hiša na robu družbe 28. septembra 2010 v Sokolskem domu v Škofji Loki. Z leve proti desni: Elizabeta Eržen Podlipnik, dr. France Štukl, Judita Šega, župan Igor Draksler in Mateja Hafner Dolenc. (foto: Tina Arb)

Predstavitve hiše na robu mesta končujejo štiri zgodbe ubožcev, ki so svoje življenje sklenili v špitalu. Zraven je slika sv. Elizabete, zavetnice ubožnih, z glavnega oltarja špitalske cerkve; njena podoba nas med ogledom razstave ves čas spremlja in opominja.

Razstava je bogato podprta z arhivskim gradivom, večina ga je v lasti Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Enote v Škofji Loki. Predstavljeno je tudi gradivo Arhiva Republike Slovenije, muzejskih zbirk Loškega muzeja, Župnijskega arhiva Škofja Loka, bogato pa ga nadgrajuje fotografski material priznanih loških fotografov Jane Jocif, Janeza Missona, Toneta Mlakarja, Petra Pippa in Bojana Rihtaršiča.

Odprtje razstave je s svojimi slikovitimi in hudo-mušnimi besedami uvedel dr. France Štukl, nekdanji dolgoletni vodja Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Enote v Škofji Loki, ki je poudaril, da je imel špital vseh 400 let isto nalogo in jo je tudi izpolnjeval, uradno pa je razstavo odprl župan občine Škofja Loka Igor Draksler.

Helena Janežič

Prva istrska pokrajinska razstava – 100 let

Projekt Prva istrska pokrajinska razstava v Kopru – 100 let zaznamuje pomembno obletnico, tj. stoto obletnico prve razstave, ki je imela namen v okviru

avstro-ogrske monarhije predstaviti širši javnosti umetnostno bogastvo Istre ter vse nove dosežke človeške ustvarjalnosti v tem prostoru.

V Kopru so 1. maja 1910 slovesno odprli vsestransko razstavo, ki je po vzoru svetovnih razstav predstavljala prepleten kulturnozgodovinski in gospodarski razvoj Istre od prazgodovine do 20. stoletja. Razdeljena je bila v sedem sekcij: Kmetijstvo, Industrija, Pomorstvo (z akvarijem), Šolstvo, Umetnost – znanost – literatura, Kopalniške ustanove – zdravilišča – športna letovišča, samostojne korporacije in zdravstvene ustanove.

Ob stoti obletnici razstave, ki je sicer zbudila veliko zanimanje za istrsko kulturno dediščino in umetnostne zaklade, je Humanistično društvo Histria iz Kopra promoviralo projekt »Prva istrska pokrajinska razstava – 100 let«. V okviru tega sta nastala fotografska razstava in priložnostni štirijezni katalog. Člani avtorske skupine, ki je razstavo pripravila, so Dean Krmac, Deborah Rogoznica in Matej Župančič. Razstavo je oblikoval Leon Bevk, postavitve pa Mario Steffè in Brigitta Mader. Brigitta Mader in Salvator Žitko, ki sta bila skupaj s Tajano Ujčić tudi strokovna sodelavca projekta, sta avtorja teksta, ki opisuje historični kontekst nastanka razstave, potek ter odmeve, ki jih je razstava imela v gospodarskem in družbenem razvoju Kopra in Istre v 20. stoletju.

Ob zgodovinskem uvodu katalog predstavlja 57 fotografskih posnetkov, ki plastično dokumentirajo razstavo in njen koncept predstavitve zgodovinske in

kulturne dediščine in gospodarsko-socialnega razvoja Istre na začetku XX. stoletja. Skupno 87 posnetkov serije Prva istrska razstava, hrani fototeka Mestnih muzejev za zgodovino in umetnost v Trstu. Večji del teh predstavljajo negativni na steklenih ploščah velikega formata (18 x 24 cm) v tehniki želatine na osnovi srebrovih soli. Manjše število posnetkov (14) se nanaša na pozitivne formata 13 x 18 cm. Jedro serije s signaturo CMSA F NV 3 (Mestni muzeji za zgodovino in umetnost Trst, Fototeka, negativni na steklu) in CMSA Ts F 8 (pozitivi) je pridobil lastnik, Mestni muzeji za zgodovino in umetnost Trst, na osnovi donacije Občine Koper 27. julija 1910 (inventarna oznaka CMSA F). Serija je dopolnjena s šestimi posnetki, vključenimi v isti fond, ki predstavljajo donacijo zbiralca Carla Baxe iz Lindara 7. decembra 1920 (inventarna oznaka CMSA Ts F). V okviru serije so negativni progresivno oštevilčeni znotraj lastnega fonda in tudi opremljeni s krajšim opisom. Negativi na steklu so bili posneti med aprilom in julijem 1910, fotografi so bili Giuseppe Padovan (Trst, 1883–Trst, 1945), Pietro Opiglia (Pulj, 1877–Trst, 1948) in Biagio Padovan (Trst, 1879–Trst, 1953), Giuseppejev brat. Čeprav gradivo nima posebne umetniške vrednosti, posnetki z nedvomnim dokumentarnim in zgodovinskim pomenom odsevajo sugestivni okvir zgodovinsko-kulturno-ekonomske narave Istre; tega je razstava z razstavnimi prostori in posameznimi umetnostno-dekorativnimi elementi predstavila leta 1910 v Kopru.

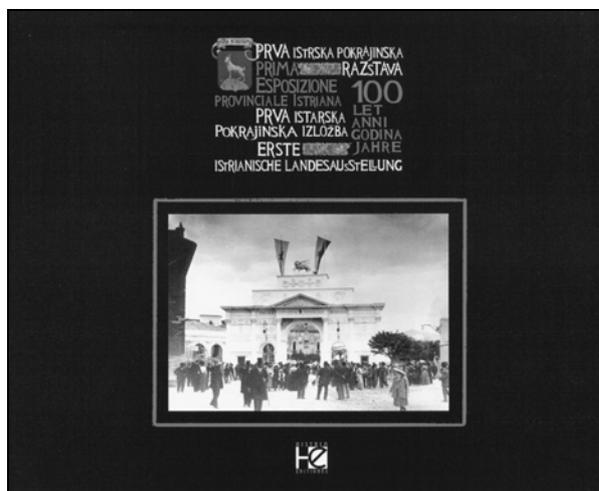
V projekt »Prva istrska pokrajinska razstava v Kopru – 100 let« so bili poleg razstave in kataloga vključeni transkripcija, aranžiranje in izvedba skladbe »Concordia e Progresso. Marcia trionfale sinfonica« avtorja Giuseppa Mariottija, ki je bila skomponirana za razstavo leta 1910. Ob zaznamovanju 100. obletnice, 1. maja 2010, jo je na koprskem trgu Brolo premierno izvedel Pihalni orkester Koper. V sodelovanju in z Italijanskim središčem Carla Combijain v produkciji le-tega je bil v sklopu projekta realiziran tudi

kratek dokumentarni film v režiji Sama Milavca, ki v besedi, sliki in animaciji predstavlja razstavo in njen zgodovinski kontekst. DVD, ki ga je uredila Mojca Cekvenik, založila pa tako kot katalog Histria Ediciones, vsebuje ob dokumentarnem filmu, tudi reprodukcije fotografij in Mariottijevo koračnico v izvedbi Pihalnega orkestra Koper.

V mesecu maju je Humanistično društvo Histria organiziralo šest predavanj s temo Prva istrska pokrajinska razstava. Beatrice Malusà iz tržaškega Mestnega muzeja za zgodovino in umetnost je predstavila tržaškega umetnika Argia Orella, ki je pred sto leti zasnoval uradni plakat razstave. Lana Skuljan, kustosinja Zgodovinskega muzeja Istre v Pulju, je predstavila kulturnozgodovinsko dediščino Istre iz zbirke fotografij muzeja, njena sodelavka Gordana Milaković je predstavila Istro na razglednicah, ki jih hranijo v tej inštituciji. Lidija Nikočević, direktorica Etnografskega muzeja v Pazinu, je predstavila sodobno razmišljanje o istrski etnologiji pred 100 leti, Alida Perkov iz Pokrajinske gospodarske zbornice v Pulju pa je orisala pomen sejmov za promocijo gospodarstva Istre v obdobju habsburške monarhije. Cikel predavanj je zaključila Tajana Ujčić, kustosinja v Etnografskem muzeju Istre, s predavanjem o arhivskih virih, ki se nanašajo na Prvo istrsko pokrajinsko razstavo. Predavanja sta dopolnili dve strokovni vodenji po Kopru. Po poteh Prve istrske pokrajinske razstave je popeljal Salvator Žitko. Uradna predstavitev kataloga razstave, DVD-ja in ponatisa Splošnega kataloga Prve istrske pokrajinske razstave, ki ga je ob jubileju založila koprška Osrednja knjižnica Srečka Vilharja, je potekala 26. maja 2010 v Pretorski palači v Kopru. Dela je predstavil Darko Darovec, direktor Znanstvenoraziskovalnega središča Univerze na Primorskem, v navzočnosti avtorjev in ustvarjalcev.

Projekt in spremljajoče manifestacije so finančno podprli Ministrstvo za kulturo republike Slovenije, Italijanska unija – Ljudska univerza v Trstu in Mestna občina Koper, pomembno vlogo pri realizaciji pa Skupnost Italijanov »Santoria Santoria« iz Kopa ter Istarska županija.

Zaznamovanje za Koper pomembe stoletnice so se v sklopu projekta Prva istrska pokrajinska razstava – 100 let z lastnimi razstavami in spremnimi prireditvami v mesecu maju 2010 pridružile tudi druge koprške kulturne inštitucije. Osrednja knjižnica Srečka Vilharja v Kopru je pripravila razstavo z naslovom Vedute Kopra, v Pokrajinskem muzeju Koper je bila na ogled filatelistična razstava, Univerza na Primorskem pa je v prostorih Pretorske palače predstavila posebno razstavo z naslovom Koper v zadnjih 100 letih. Lastno muzejsko razstavo z naslovom Po sledih prve istrske deželne razstave je okviru poletne muzejske noči javnosti odprl Pokrajinski muzej Koper.

Fotografska razstava *Prima esposizione provinciale istriana* (Prva istrska pokrajinska razstava), ki je bila že ob sami zasnovi projekta društva *Histria* zamišljena kot potujoča, je bila po Slovesnem odprtju 1. maja 2010 na ogled na sedežih partnerjev projekta: Skupnosti Italijanov *Santoria Santoria* v Kopru (maj), Povijesnega muzeja Istre v Pulju (september–oktober), Etnografskega muzeja v Pazinu (november–december). Ob tem se je razstava vključila v Teden istr-

skih muzejev (10.–18. septembra), ki ga je letos prvič promovirala Istrska županija. Leta 2011 se bo razstava preselila v Trst in na Dunaj. Razstavi je s tem po 100 letih uspelo ponovno idejno povezati nekoč skupni prostor in obuditi spomin na čas, ki je bil tako različen, a po človeški strani tako zelo podoben današnjemu.

Deborah Rogozičica